
VNAPREJŠNJA NEPREČIŠČENA RAZLIČICA

Odbor za človekove pravice

Sklepne ugotovitve glede tretjega periodičnega poročila Slovenije*

1. Odbor je obravnaval tretje periodično poročilo Slovenije (CCPR/C/SVN/3) na 3246. in 3247. seji (CCPR/C/SR.3246 in CCPR/C/SR.3247) 15. in 16. marca 2016. Na 3259. seji (CCPR/C/SR.3259) 24. marca 2016 je sprejel naslednje sklepne ugotovitve.

A. Uvod

2. Odbor pozdravlja tretje periodično poročilo Slovenije in v njem predstavljene podatke, čeprav je bilo predloženo s štiriletno zamudo. Zadovoljen je, da je lahko obnovil tvorne pogovore z delegacijo države pogodbenice o ukrepih, ki jih je sprejela za izvajanje določb pakta v poročevalskem obdobju. Odbor se državi pogodbenici zahvaljuje za pisne odgovore (CCPR/SVN/Q/3/Add.1) na podlagi seznama tem (CCPR/C/SVN/Q/3), dopolnjene z ustnimi odgovori delegacije.

B. Pozitivni vidiki

3. Odbor ceni zakonodajne in institucionalne ukrepe, ki jih je sprejela država pogodbenica:
 - a) leta 2015 sprejete spremembe in dopolnitve Kazenskega zakonika, ki opredeljujejo zalezovanje, tudi prek elektronskih komunikacijskih poti, kot kaznivo dejanje; določajo merila za omejitev kazenske odgovornosti za izdajo tajnih podatkov v javnem interesu; in uvajajo novo kaznivo dejanje prisilne sklenitve zakonske zveze ali vzpostavitve podobne skupnosti;
 - b) leta 2015 sprejete spremembe in dopolnitve Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij, ki zagotavljajo učinkovitejše odzivanje na trditve o slabih razmerah pridržanja;
 - c) sprejetje Nacionalnega programa za enake možnosti žensk in moških 2015–2020 za izboljšanje položaja žensk;
 - d) sprejetje Nacionalnega programa ukrepov za Rome za obdobje 2010–2015 in pobud iz tega programa za opolnomočenje romske skupnosti.
4. Odbor je prav tako zadovoljen s podatki, ki jih je država pogodbenica predložila o primerih sklicevanja na določbe pakta in primerih, ko so jih domača sodišča uporabila.

C. Pomisleki in priporočila

Nacionalna institucija za človekove pravice

5. Odbor ceni delo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za varovanje pravic iz pakta tudi kot državnega mehanizma za preprečevanje mučenja, obžaluje pa, da še vedno ni nacionalna institucija za človekove pravice v skladu s Pariškimi načeli in da nima zadostnega financiranja (2. čl.).
6. **Država pogodbenica naj sprejme ukrepe za vzpostavitev polno delujoče in neodvisne nacionalne institucije za človekove pravice s širokimi pristojnostmi na področju človekovih pravic in ji v**

* Dokument pred izdajo ni bil uradno pregledan.

skladu s Pariškimi načeli (resolucija Generalne skupščine ZN št. 48/134, priloga) zagotovi ustrezne finančne in človeške vire.

Rasizem in ksenofobija, tudi sovražni govor

7. Odbor je seznanjen z zakonodajnimi ukrepi za prepoved sovražnega govora, je pa zaskrbljen zaradi rasističnega in ksenofobnega govora politikov o ljudeh iz manjšinskih skupin, tudi o migrantih in beguncih. Prav tako izraža zaskrbljenost zaradi naraščanja sovražnega govora na medmrežju in spletnih forumih, predvsem o migrantih, Romih, lezbijkah, gejih, biseksualnih in transseksualnih (LGBT) osebah ter muslimanih. Odbor je zaskrbljen tudi zaradi majhnega odstotka prijav in pravnih odzivov na primere rasnega razlikovanja, vključno s pregonom resnih primerov sovražnega govora, ki spodbuja k sovraštvu ali nasilju (2., 18., 20. in 26. čl.).
8. **Država pogodbenica naj okrepi prizadevanja za preprečevanje in odpravo vseh oblik rasizma in ksenofobije, tudi:**
 - a) **z ustanovitvijo neodvisnega in učinkovitega organa za ukrepanje v primerih diskriminacije, tudi s preoblikovanjem zagovornika načela enakosti v ta namen;**
 - b) **s sprejetjem jasne strategije preprečevanja in odpravljanja diskriminacije, ob posvetovanju s predstavniki civilne družbe;**
 - c) **z zagotovitvijo lahko dostopnega sistema preglednih in učinkovitih pravnih sredstev za žrtve diskriminacije in z boljšim prijavljanjem in pravnimi odzivi na primere rasnega razlikovanja, tudi pregonom hujših primerov sovražnega govora, ki spodbuja k sovraštvu ali nasilju;**
 - d) **z obsojanjem rasne diskriminacije in izvajanjem ukrepov za ozaveščanje, ki bi krepili spoštovanje človekovih pravic in strpnost do drugačnosti, tudi spodbujali zavedanje, da je sovražni govor zakonsko prepovedan.**

Diskriminacija na podlagi spolne usmerjenosti in spolne identitete

9. Odbor izreka priznanje državi pogodbenici za prizadevanja zagotoviti enake pravice LGBT osebam v nacionalni zakonodaji, obžaluje pa, da je bil decembra 2015 kljub drugačnim določbam ustave opravljen referendum, na katerem so bile zavrnjene spremembe in dopolnitve Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, ki bi istospolnim parom zagotovil enakopravnost glede dedovanja, dostopa do reproduktivnega zdravljenja in posvojitve otrok (2. in 26. čl.).
10. **Država pogodbenica naj vsem LGBT osebam zagotovi enake pravice po paktu in ustavi ter okrepi napore pri premagovanju stereotipov in predsodkov proti LGBT osebam, tudi z državno akcijo ozaveščanja v sodelovanju s civilno družbo, ki deluje na tem področju.**

Udeležba žensk

11. Odbor pozdravlja ukrepe države pogodbenice za spodbujanje enakopravnosti spolov in posledično večjo zastopanost žensk v javnih organih, je pa še vedno zaskrbljen zaradi premajhne zastopanosti žensk na vodilnih in vodstvenih položajih in v upravnih odborih zasebnih podjetij (3. čl.).
12. **Državo pogodbenico poziva, naj še naprej podpira vključevanje žensk na vodilne in vodstvene položaje in v upravne odbore zasebnih podjetij, tudi z okrepljenim sodelovanjem in pogovori s partnerji iz zasebnega sektorja.**

Nasilje nad ženskami

13. Odbor je seznanjen z ukrepi države pogodbenice v zvezi z nasiljem nad ženskami, izraža pa zaskrbljenost zaradi velike razširjenosti nasilja v družini in omejene učinkovitosti varovalnih mehanizmov za žrtve nasilja v družini, tudi pomanjkljivega izvajanja ukrepov prepovedi približevanja, izrečni domnevnim storilcem. Zaskrbljen je tudi, ker ni stalnega mehanizma za usklajevanje, spremljanje in ocenjevanje učinkovitosti ukrepov, sprejetih za boj proti nasilju nad ženskami (3. in 7. čl.).
14. **Država pogodbenica naj okrepi ukrepe za preprečevanje nasilja nad ženskami in boj proti njemu, tudi nasilja v družini in spolnega nasilja, tako da med drugim:**
 - a) **žrtvam zagotovi dostop do učinkovitih pravnih sredstev in načinov zaščite, tudi policijske, primerna zatočišča, rehabilitacijske storitve, pravno pomoč in druge storitve pomoči;**

- b) **spodbuja prijavljanje primerov, tudi z okrepitevijo ukrepov za informiranje žensk o pravicah in pravnih poteh za pridobitev zaščite;**
- c) **zagotovi natančno preiskavo vseh primerov nasilja nad ženskami, tudi nasilja v družini, kazenski pregon storilcev in njihovo primerno sankcioniranje;**
- d) **izboljša sistem zbiranja podatkov o prijavah, preiskavah, kazenskem pregonu in obsodbah v primerih nasilja nad ženskami, tudi nasilja v družini in spolnega nasilja, ki bo državi pogodbenici omogočil sprejetje ciljno usmerjenih in učinkovitih ukrepov za boj proti nasilju nad ženskami.**

Prosilci za azil, migranti in begunci

15. Odbor obžaluje, da je država pogodbenica sprejela ukrepe, povezane z nedavnim množičnim prihodom prosilcev za azil in migrantov, tudi: a) postavitev ograje iz rezilne žice na meji s Hrvaško; b) skupno izjavo, ki so jo 18. februarja 2016 sprejeli vodje policij Avstrije, Slovenije, Hrvaške, Srbije in Nekdanje jugoslovanske republike Makedonije o omejitvi vstopa v državo pogodbenico le na podlagi narodnosti in dokazil o istovetnosti, ne pa glede na individualno oceno, ali posameznik rabi zaščito pred vračanjem; in c) spremembe in dopolnitve Zakona o obrambi, ki vojski dodeljuje nejasna in široka dodatna pooblastila, tudi v zvezi z nadzorovanjem množic, brez ustreznega nadzora, odgovornosti in pritožbenih mehanizmov. Odbor izraža tudi pomisleke zaradi sprememb in dopolnitev Zakona o mednarodni zaščiti, ki jih je Državni zbor sprejel marca 2016, in ki lahko spodkopljejo pravico oseb, ki prosijo za zaščito pred vračanjem, do učinkovite odločitve o njihovi prošnji, predvsem zaradi poenostavitve in pospešitve postopka obravnave prošenj za azil, ki jih vložijo osebe iz tako imenovanih »varnih držav«. Odbor izraža tudi zaskrbljenost zaradi oseb, ki prosijo za zaščito pred vračanjem, in bi potrebovale brezplačno pravno zastopanje, pa jim to ni na voljo (2., 6., 7., 13. in 26. čl.).
16. **Država pogodbenica naj:**
- a) **zagotovi, da bodo ukrepi v zvezi z množičnim prihodom prosilcev za azil in migrantov v skladu z njenimi obveznostmi po paktu, redno naj presoja o nujnosti in sorazmernosti sprejetih ukrepov;**
 - b) **sprejme učinkovite ukrepe, ki osebam, ki rabijo mednarodno zaščito, omogočijo dostop do ustreznih postopkov za mednarodno zaščito in zagotovi, da ukrepi države pogodbenice, tudi po dvostranskih in regionalnih sporazumih, prosilcev ne diskriminirajo na podlagi matične države, države prihoda ali tranzita;**
 - c) **zagotovi, da bodo v postopku za mednarodno zaščito usposobljeni posamezniki s pravnim znanjem lahko individualno ocenili okoliščine vsakega primera;**
 - d) **zagotovi sistemski dostop do primerno kakovostnega pravnega zastopanja ves čas trajanja postopka za mednarodno zaščito;**
 - e) **zagotovi popolno spoštovanje načela nevračanja;**
 - f) **preuči možne ukrepe za pospešitev postopka združitve družin upravičencev do mednarodne zaščite.**
17. Odbor obžaluje, da država pogodbenica ni predložila informacij o splošnih razmerah v begunskih centrih in zatočiščih, predvsem glede na poročila o primerih podhladitev, pomanjkanja osnovnih potrebščin, tudi hrane in zdravil, prenapoljenosti in nehygienskih razmerah v Brežicah in Dobovi (7. čl.).
18. **Država pogodbenica naj takoj sprejme ukrepe za zagotovitev primernih življenjskih razmer, pri tem pa v vseh begunskih centrih in zavetiščih v celoti upošteva pravico do zaščite pred nečloveškim in ponižujočim ravnanjem, zagotovi naj tudi, da bodo zadovoljene osnovne potrebe, tudi hrana, zdravstveno varstvo, psihološka pomoč in pravno svetovanje.**

Ranljive osebe med migranti

19. Odbor je zaskrbljen zaradi pomanjkanja ustrezne zaščite mladoletnih otrok brez spremstva in žrtev spolnega nasilja, nasilja zaradi spola in/ali trgovine z ljudmi, ki so med migranti, ki prehajajo ozemlje države pogodbenice. Z zaskrbljenostjo ugotavlja, da na vstopnih in izstopnih točkah ne dobijo nobene psihološke pomoči, prav tako ni formalnega mehanizma za napotitev žrtev po pomoč. Odbor je prav tako zaskrbljen, ker je dostop do dolgotrajne državne pomoči žrtvam trgovine z ljudmi omejen na tiste, ki pri preiskovanju in v kazenskem postopku sodelujejo z organi pregona (8. in 24. čl.).

20. **Država pogodbenica naj vzpostavi enotni in uradni mehanizem prepoznavanja ranljivih oseb, tudi mladoletnikov brez spremstva in žrtev spolnega nasilja in nasilja zaradi spola in/ali trgovine z ljudmi, ki so med migranti, in splošni mehanizem za napotitev, ki bo zagotovil njihovo zaščito in rehabilitacijo. Prav tako naj zagotovi dobro strokovno usposobljenost uslužbencev organov pregona in drugih ustreznih strokovnjakov na področju standardov in postopkov za učinkovito prepoznavanje žrtev in pomoč žrtvam. Žrtvam trgovine naj zagotovi primerno pomoč, ne glede na njihovo sodelovanje ali nesodelovanje z organi pregona pri preiskovanju in v kazenskem postopku.**

Tako imenovane »izbrisane« osebe

21. Odbor je seznanjen z leta 2010 sprejetim Zakonom o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji, ki osebam, leta 1992 odstranjenim ali »izbranim« iz registra stalnega prebivalstva RS, omogoča ponovno pridobitev statusa stalnega prebivalca. Odbor se je seznanil tudi z Zakonom o povračilu škode osebam, ki so bile izbrisane iz registra stalnega prebivalstva, sprejetim leta 2013, ki ureja pravico do povračila škode zaradi izbrisa iz registra. Odbor izraža zaskrbljenost, ker od leta 2013, ko je prenehal veljati zakon iz leta 2010, precejšnjemu številu »izbranih« oseb niso na voljo pravne poti za vrnitev statusa, pa tudi zaradi omejenega števila oseb, ki so prejele odškodnino (2., 17. in 26. čl.).
22. **Država pogodbenica naj vsem preostalim »izbranim« osebam zagotovi možnost vrnitve pravnega statusa brez nepotrebnih administrativnih omejitev. Vsem »izbranim« osebam naj tudi zagotovi polno in učinkovito reparacijo, tudi povračilo škode, odškodnino in zadoščenje.**

Romi

23. Odbor je zaskrbljen, ker je bil kljub ukrepom države pogodbenice, vključno s sprejetjem sprememb in dopolnitev Zakona o lokalni samoupravi leta 2009, sprejetjem Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji leta 2007 in Nacionalnega programa ukrepov za Rome leta 2010, dosežen le omejen napredek pri izboljšanju položaja Romov, ki se še naprej soočajo s predsodki, diskriminacijo in socialno izključenostjo. Zaskrbljen je tudi zaradi: a) primerov otroških in/ali prisilnih porok v romski skupnosti; b) razlikovanja, ki ga država pogodbenica ustvarja med tako imenovanimi »avtohtonimi« in »neavtohtonimi« romskimi skupnostmi, pri čemer so le prvim zagotovljene posebne pravice in možnosti, druge pa so na lokalni ravni brez zastopstva; c) neučinkovitega delovanja in sestave Sveta romske skupnosti Republike Slovenije, ki ne odraža raznovrstnosti skupin v romski skupnosti (2., 23., 24., 26. in 27. čl.).
24. **Država pogodbenica naj:**
- a) **razmisli o odpravi razlikovanja med dvema različnima statusoma v romski skupnosti in okrepi ukrepe za izboljšanje položaja Romov v državi pogodbenici;**
 - b) **sodeluje s predstavniki različnih romskih skupnosti za izboljšanje delovanja in zastopanosti raznolikih romskih skupnosti v svetu romske skupnosti in sprejme učinkovite ukrepe za okrepitev sodelovanja Romov v javnem življenju in postopkih odločanja;**
 - c) **zagotovi dejansko učinkovito izvajanje prepovedi otroških in/ali prisilnih porok, tudi z njihovim učinkovitim preiskovanjem in kazenskim pregonom, odgovornostjo storilcev in zagotavljanjem primerne rehabilitacije in svetovanja žrtvam;**
 - d) **v romski skupnosti krepí programe ozaveščanja o škodljivih posledicah otroških in/ali prisilnih porok.**

Razmere med pridržanjem

25. Odbor je zaskrbljen zaradi poročil o slabih bivanjskih razmerah v priporih, prezasedenosti nekaterih zaporov, tudi ZPKZ Ljubljana, o slabih sanitarnih razmerah in premajhnem številu osebja v zaporih (10. čl.).
26. **Država pogodbenica naj pospeši napore za izboljšanje bivanjskih razmer v zaporih v skladu s paktom in Standardnimi minimalnimi pravili Združenih narodov o ravnanju z zaporniki (pravila Nelsona Mandele). Država pogodbenica naj poleg izgradnje novih zaporov preuči tudi pogostejše**

izrekanje alternativnih kazni, ki ne vključujejo kazni odvzema prostosti, kot so elektronski nadzor, pogojni odpust in družbeno koristno delo.

Pravosodje in pošteno sojenje

27. Odbor pozdravlja znatno zmanjšanje sodnih zaostankov, je pa še vedno zaskrbljen zaradi poročil o velikih zaostankih na delovnih in socialnih sodiščih. Izraža tudi zaskrbljenost zaradi dolgotrajnih sodnih postopkov in pomanjkanja pravočasnega in učinkovitega dostopa do brezplačne pravne pomoči v kazenskih zadevah, kadar je to v interesu pravičnosti (14. čl.).
- 28. Država pogodbenica naj sprejme celovito strategijo reševanja sodnih zaostankov na vseh sodiščih, predvsem na delovnih in socialnih sodiščih, in zagotovi pravico do poštenega sojenja brez nepotrebnega odlašanja v skladu s 14. členom pakta in splošno opombo odbora št. 32 (2007) o pravici do enakosti pred sodišči in do poštenega sojenja. Vsem, ki nimajo dovolj sredstev za plačilo, naj brez nepotrebnega odlašanja zagotovi dostop do brezplačne pravne pomoči v kazenskih postopkih.**

Telesno kaznovanje

29. Odbor je seznanjen, da so bile predlagane spremembe in dopolnitve Družinskega zakonika, ki je predvideval prepoved telesnega kaznovanja, zavrnjene na referendumu leta 2012 in izraža zaskrbljenost, ker v državi pogodbenici telesno kaznovanje ni izrecno prepovedano (7. in 24. čl.).
- 30. Država pogodbenica naj sprejme ukrepe, tudi zakonodajne, za končanje telesnega kaznovanja v vseh okoljih. Spodbuja naj nenasilne oblike vzgoje kot alternativo telesnemu kaznovanju in izvaja akcije obveščanja javnosti za krepitev ozaveščenosti o škodljivosti telesnega kaznovanja.**

Svoboda izražanja

31. Odbor ugotavlja, da je obrekovanje kaznivo dejanje po 159., 160. in 161. členu Kazenskega zakonika, za katerega je najvišja zagrožena kazen dve leti zapor (19. čl.).
- 32. Država pogodbenica naj ponovno prouči možnost dekriminalizacije obrekovanja in omejitev uporabe kazenskega zakona le na najhujše primere, ob upoštevanju, da zapor v takih primerih nikakor ni primerna kazen, na kar opozarja splošna opomba odbora št. 34 (2011) o svobodi mnenja in izražanja.**

D. Širjenje informacij o paktu

33. Za ozaveščanje sodnih, zakonodajnih in upravnih organov, civilne družbe, nevladnih organizacij, ki delujejo v državi, in splošne javnosti, manjšin ter marginaliziranih skupin o pravicah iz pakta naj država pogodbenica širšo javnost seznanja s paktom, dvema izbirnima protokoloma, svojim tretjim periodičnim poročilom, pisnimi odgovori na odborov seznam tem in s temi sklepnimi ugotovitvami. Država pogodbenica naj zagotovi prevod poročila in teh sklepnih ugotovitev v uradne jezike države pogodbenice.
34. V skladu z 71. pravilom 5. odstavka poslovnika odbora naj država pogodbenica v enem letu po sprejetju teh sklepnih ugotovitev predloži informacije o izvajanju priporočil odbora iz 8. odstavka (rasizem in ksenofobija, tudi sovražni govor), 16. odstavka (prosilci za azil, migranti in begunci) in 20. odstavka (ranljive osebe med migranti).
35. Odbor poziva državo pogodbenico, da svoje prihodnje periodično poročilo predloži do 31. marca 2021 in vanj vključi najnovejše podatke o izvajanju teh sklepnih ugotovitev in pakta. Odbor prosi državo pogodbenico, da se pri pripravi poročila posvetuje s širšo civilno družbo in nevladnimi organizacijami, ki delujejo v državi, pa tudi z manjšinami in marginaliziranimi skupinami. V skladu z resolucijo generalne skupščine št. 68/268 naj se pri pripravi periodičnega poročila drži omejitve 21.200 besed.